

Dr hab. n o zdrowiu Agnieszka Młynarska, Prof. SUM

Katowice, 11.04.2023

Zakład Gerontologii i Pielęgniarstwa Geriatrycznego,

Katedra Pielęgniarstwa

Wydział Nauk o Zdrowiu w Katowicach

Śląski Uniwersytet Medyczny

Recenzja rozprawy na stopień doktora nauk o zdrowiu

mgr Henryka Homętowska pod tytułem:

**Czynniki wpływające na przestrzeganie zaleceń terapeutycznych wśród chorych z
obturacyjnymi chorobami płuc,**

której promotorem jest dr hab. n. o zdr. Beata Jankowska-Polańska, Prof. UM we Wrocławiu.

Wyniki leczenia chorób przewlekłych w dużej mierze zależą od stopnia przestrzegania zaleceń terapeutycznych. W dostępnych badaniach odnotowano duże zróżnicowanie w zakresie stopnia przestrzegania zaleceń poszczególnych pacjentów i populacji. Światowa Organizacja Zdrowia podkreśla, że nieprzestrzeganie zaleceń terapeutycznych stanowi jeden z najpoważniejszych problemów zdrowotnych. Brak dostosowania do zaleceń terapeutycznych stanowi podstawową barierę na drodze do osiągnięcia przez pacjentów korzyści z terapii opartej na aktualnej wiedzy medycznej. Negatywne konsekwencje nieprzestrzegania zaleceń terapeutycznych dla pacjenta obejmują spektrum następstw – od pogorszenia stanu zdrowia do zgonu włącznie. Zjawisko to ma poważne konsekwencje zdrowotne i ekonomiczne dla całego społeczeństwa.

Dotychczas opisano kilkaset czynników mających wpływ na przestrzeganie zaleceń terapeutycznych. WHO sklasyfikowało te czynniki w 5 grup: czynniki zależne od pacjenta i jego rodziny, związane z chorobą, leczeniem, systemem opieki medycznej oraz czynniki socjodemograficzne i ekonomiczne. Skuteczne leczenie chorób obturacyjnych powinno być wielokierunkowe i obejmować wszystkie aspekty terapeutyczne zarówno farmakologiczne jak i nefarmakologiczne.

Wybór tematu jest istotny dla zdrowia publicznego i nauk o zdrowiu z kilku powodów. Po pierwsze problem nieprzestrzegania zaleceń terapeutycznych wydaje się być iedoszacowany a liczba osób objętych leczeniem wysokospecjalistycznym i kosztownym stale wzrasta.

Po drugie na występowanie nieprzestrzegania zaleceń terapeutycznych wpływa wiele czynników, analiza i poznanie tych czynników może poprawić komunikację terapeutyczną z pacjentem i pozwolić zastosować optymalne rozwiązania dostosowane do indywidualnego pacjenta. Mnogość czynników wpływających na brak dostosowania do terapii powoduje konieczność stosowania zindywidualizowanego podejścia do pacjenta i jego problemów.

W związku z tym, biorąc pod uwagę przedstawione dane, problematykę badawczą zaprezentowaną w pracy doktorskiej pt. „Czynniki wpływające na przestrzeganie zaleceń terapeutycznych wśród chorych z obturacyjnymi chorobami płuc” Pani mgr Henryki Homętowskiej jest bardzo aktualnym problemem a podjęta przez Doktorantkę problematyka została ujęta w interesujący sposób.

Charakterystyka formalna rozprawy

Przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska ma formę spójnego tematycznie zbioru 3 prac naukowych opublikowanych w recenzowanych czasopismach medycznych:

1. Homętowska H, Świętoniowska-Lonc N, Klekowski J, Mariusz Chabowski M, Jankowska-Polańska M. Treatment Adherence in Patients with Obstructive Pulmonary Diseases. *Int J Environ Res Public Health*.2022 Sep 14;19(18):11573.

doi: 10.3390/ijerph191811573.

Punktacja MNiSW: 140

Impact Factor: 4,614

2. Homętowska H, Klekowski J, Świętoniowska-Lonc N, Jankowska-Polańska B, Chabowski M. Fatigue, Depression, and Anxiety in Patients with COPD, Asthma and Asthma-COPD Overlap. *J Clin Med*.2022 Dec 16;11(24):7466.

doi: 10.3390/jcm11247466.

Punktacja MNiSW: 140

Impact Factor: 4,964

3. Homętowska H. Adherence to treatment recommendations of patients with chronic non-communicable respiratory diseases – a narrative review: Adherence in asthma and COPD. *Journal of Education, Health and Sport*. 2023;13:179–187.

DOI 10.12775/JEHS.2023.13.04.020.

Punktacja MNiSW: 40

Autorka dołącza egzemplarze 3 opublikowanych prac oryginalnych. W każdej z pracy wchodzących w skład cyklu Doktorantka jest pierwszym autorem. Jako że nie jest to monografia, autorka załączyła oświadczenia wszystkich współautorów o udziale w publikacjach. Przeprowadzona analiza oświadczeń nie budzi zastrzeżeń co do istotnego udziału Doktorantki w przedmiotowym cyklu. Ta część rozprawy nie budzi zastrzeżeń formalnych. Łączny IF trzech prac przedstawionych w monotematycznym cyklu wynosi 9,578, 320 punktów MNiSW.

W przedłożonym do recenzji oprawionym wydruku, prace wchodzące w skład monotematycznego cyklu zostały poprzedzone i zakończone tezami, które zawierają krótki wstęp, założenia, cel pracy, opis materiału i metod, wyniki badań i analiz oraz podsumowanie i wnioski. Doktorantka przedstawia cel ogólny pracy, którym jest określenie czynników mających wpływ na przestrzeganie zaleceń terapeutycznych wśród chorych z obturacyjnymi chorobami płuc. Dodatkowo przedstawiono 4 cele szczegółowe:

1. Określenie poziomu przestrzegania zaleceń terapeutycznych pacjentów z obturacyjnymi chorobami płuc.
2. Ocena przekonań na temat leków pacjentów z obturacyjnymi chorobami płuc.
3. Ocena częstości występowania zmęczenia, lęku i depresji u chorych na astmę, POCHP i zespołem nagadania astmy i POCHP a także uwzględnienie ich wzajemnych korelacji.
4. Identyfikację predyktorów przestrzegania zaleceń farmakologicznych i terapii wziewnej pacjentów z obturacyjnymi chorobami płuc.

Badania prowadzono wśród pacjentów Poradni Chorób Płuc i Gruźlicy Szpitala Specjalistycznego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Głuchołazach. Na przeprowadzenie badania Doktorantka uzyskała zgodę komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie medycznym we Wrocławiu.

Wyniki przedstawione skrótkowo, jednak wszystkie szczegóły znajdujemy w załączonych publikacjach. Prezentowane wnioski odpowiadają postawionym celom i problemom badawczym pracy. Dołączono również spis piśmiennictwa oraz obszernie streszczenia w języku polskim i angielskim.

Charakterystyka merytoryczna

W pierwszej pracy cyklu „Treatment Adherence in Patients with Obstructive Pulmonary Diseases” autorka przedstawia wpływ przekonań na temat na temat leków na przestrzeganie zaleceń terapeutycznych. Badania przeprowadzono wśród 323 pacjentów z rozpoznana astma oskrzelowa lub POCHP. Kryteria włączenia do badania stanowiła pełnoletność, rozpoznanie obturacyjnej choroby płuc, świadoma zgoda oraz przyjmowanie minimum jednego leku wziewnego przez okres 6 miesięcy. Autorka zastosowała 3 standaryzowane kwestionariusze. Powprowadzane badania wskazują, że istnieje związek pomiędzy wzrostem poziomu dostosowania się do zaleceń terapeutycznych a poziomem kontroli objawów. Pacjenci z obturacyjnymi chorobami płuc w średnim stopniu przestrzegają zaleceń wiązanych z lekami wziewnymi. Przekonania na temat leków w znaczący sposób wpływają na przestrzeganie zaleceń związanych z terapią wziewną. Wnioski wyciągnięte z pracy odnoszą się do jej celów a dyskusja świadczy o wysokiej znajomości tematu przez autorkę.

Druga praca cyklu „Fatigue, Depression, and Anxiety in Patients with COPD, Asthma and Asthma-COPD Overlap” ma na celu określenie częstości występowania wybranych predyktorów wpływających na przebieg choroby, leczenie, przestrzeganie zaleceń terapeutycznych, oceny jakości życia oraz lęku i depresji. Przeprowadzana analiza dotyczyła 325 pacjentów z rozpoznaniem POCHP, astmą oraz nakładaniem się obu chorób, pełnoletnich, zdolnych do samodzielnego wypełnienia kwestionariusza. W badaniu zastosowano 2 standaryzowane kwestionariusze badawcze. Pacjenci z obturacyjnymi chorobami płuc prezentują zwiększony poziom ogólnego zmęczenia. Pacjenci z POCHP oraz nakładaniem POCHP i astmy mają większe nasilenie objawów leku i depresji. Wnioski wyciągnięte z pracy mają charakter praktyczny i odpowiadają celowi pracy.

W pracy „Adherence to treatment recommendations of patients with chronic non-communicable respiratory diseases – a narrative review: Adherence in asthma and COPD” Doktorantka dokonała przeglądu narracyjnego zgodnie z wytycznymi SANRA. Z przeglądu wykluczono listy redakcyjne, komentarze, protokoły oraz artykuły przeglądowe. Celem pracy była ocena czynników determinujących przestrzeganie zaleceń terapeutycznych pacjentów z przewlekłymi niezakaźnymi chorobami układu oddechowego. Na przestrzeganie zaleceń terapeutycznych ma wpływ lęk, depresja, wsparcie społeczne, wiek pacjenta, sposób przyjmowania oraz dawkowania leków oraz stopień nasilenia objawów.

Podsumowanie recenzji

W związku z faktem, że wyniki badań przeprowadzonych przez Doktorantkę zostały już opublikowane w recenzowanych i prestiżowych czasopismach naukowych i zostały one uprzednio poddane wnikliwej ocenie recenzentów omawianych czasopism, moja rola jako recenzenta pracy doktorskiej w ocenie kwestii merytorycznych pracy jest ograniczona. Nie zmienia to jednak faktu, że w przypadku wszystkich wspomnianych publikacji nie stwierdzam żadnych błędów merytorycznych. Co więcej w mojej opinii temat rozprawy jest ważny, zaprezentowane wyniki mają znaczenie praktyczne, a przedstawione prace mają istotne pierwiastki nowości.

Podsumowując, przedłożony, jednotematyczny cykl prac ma logiczną konstrukcję i jest merytorycznie spójny. Sama metodyka oraz pozyskiwanie danych są prawidłowe i nie budzą wątpliwości. Ta część rozprawy nie budzi zastrzeżeń formalnych.

Rozprawa doktorska **mgr Henryki Homętowskiej pt. " Czynniki wpływające na przestrzeganie zaleceń terapeutycznych wśród chorych z obturacyjnymi chorobami płuc,"** spełnia warunki określone w art. 13 ust.1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 64, poz. 595, z późn. zm.). Rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, Doktorantka wykazała się wiedzą teoretyczną w dyscyplinie nauki o zdrowiu oraz posiada umiejętności samodzielnego prowadzenia badań naukowych. Na tej podstawie przedstawiam Wysokiej Radzie Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu wniosek o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Jednocześnie mając na uwadze wysokie walory rozprawy doktorskiej wnoszę o jej wyróżnienie.

Dr hab. n. o zdr. Agnieszka Młynarska, Prof. SUM

Zakład Gerontologii i Pielęgniarstwa Geriatrycznego,

Katedra Pielęgniarstwa,

Wydział Nauk o Zdrowiu,

Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach